

**A Csalóc - Garbolc (HUHN20054)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
fenntartási terve**

Debrecen

Készítette
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor
Olajos Péter

Szakmai koordinátor

Vezető természettudományi szakértő

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Közreműködő szakértők

Dr. Gulyás Gergely
Dr. Estók Péter
Dr. Juhász Péter
Kovács Tibor
Lukács Attila
Dr. Málnás Kristóf
Dr. Müller Zoltán
Dr. Nagy Antal
Polyák László
Dr. Sum Szabolcs

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2017.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

1. A terület azonosító adatai.....	5
1.1. Név.....	5
1.2. Azonosító kód.....	5
1.3. Kiterjedés.....	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	5
1.4.2. Jelölő fajok.....	5
1.4.3. A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj.....	5
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások.....	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	6
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	7
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	7
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	7
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	7
1.7.7. Egyéb tervek.....	7
2. Veszélyeztető tényezők.....	8
3. Kezelési feladatok meghatározása.....	13
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	13
3.2. Kezelési javaslatok.....	14
3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE).....	14
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	39
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	40
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	40
3.2.5. Mellékletek.....	41
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	43
3.3.1. Agrártámogatások.....	43
3.3.2. Pályázatok.....	49
3.3.3. Egyéb.....	49
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	50
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	50
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	50
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	50

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Csaholc-Garbolc kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20054
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	4054,45 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)
- 91G0* - Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*
- 91E0* - Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 6510 - Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 6440 - *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétegei

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Vidra (*Lutra lutra*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Vágó csík (*Cobitis taenia*)
- Réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- Halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*)
- Leánykancér (*Rutilus pigus*)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)
- Lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

1.4.3. A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű faj

- Vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*)

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye: Botpalád, Csaolc, Garbolc, Kishódos, Kispalád, Méhtelek, Nagyhódos, Sonkád, Tisztaberek, Túrricse

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A tervezési terület 3378,95 ha-on a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetet (teljes kiterjedés: 21891,7 ha) érinti (4/1982. (XI.20.) OKTH rendelkezés A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet létesítéséről)

A tervezési területből 4045,51 ha a Szatmár-Bereg Különleges madárvédelmi területtel (HUHN10001) van átfedésben.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (95%), ökológiai folyosó (2%) és pufferterület (3%) övezetével egyaránt átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra, jogszabályban azonban nem került kihirdetésre.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye közgyűlésének 19/2011 (XII.1.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési terve elfogadásáról.

Csaolc Község Önkormányzata Képviselő testületének 7/2006. (V.31.) ÖKT. rendelete a község Helyi Építési Szabályzatának és Szabályozási Tervének jóváhagyásáról.

Méhtelek község Képviselőtestületének 9/2006. (VI.22.) rendelete Méhtelek község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról.

Tisztaberek község Képviselőtestületének 8/2006. (VI.19.) Kt. rendelet Tisztaberek Község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról.

Túrricse Község Önkormányzati Képviselő Testületének 14/2006. (VI.19.) rendelete a község igazgatási területére vonatkozó Szabályozási Terveinek elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Szatmár-Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényessége: 2004.01.01.-2013.12.31) A Szatmár- Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőtervének elkészítési határideje: 2015.12.31. A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/5. Szabolcs-Szatmár-beregi apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. Érvényes: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Erdőhát Vadásztársaság, Méhtelek (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-854910-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Túr-Erdő Vadásztársaság, Sonkád (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-854830-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Túr-Tisza-közi Vadásztársaság, Magosliget (vadgazdálkodási egység kódszáma: 15-854810-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. Érvényes: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Öreg-Túr (0-64 fkm) (víztérkód: 002079). Jogosult: Rákóczi Halászati Szövetkezet (Fehérgyarmat)

Túr (11-30 fkm) (víztérkód: 002078). Jogosult: Rákóczi Halászati Szövetkezet (Fehérgyarmat)

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-1 Felső-Tisza alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7. Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2004.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	L	0,6	Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): a túlságosan alacsony tarlóval, teljes körűen végzett kaszálás káros a lepkefaj tápnövényére.
				Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): a parcella egészére kiterjedő gépi kaszálás sok esetben nem megfelelő a faj állományainak.
				Vérű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): az intenzív – a lepkefaj optimális életfeltételeihez képest túlzott mértékű és/vagy alkalmatlan módszerrel végrehajtott, a gyepterületét azonos időpontban érintő – kaszálás káros a fajra nézve
A04.01	Intenzív legeltetés	L	1	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): az intenzív legeltetés a megfelelő élőhelyi struktúrát nem engedi kialakulni, ez káros a fajra nézve
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	L	1,4	Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): azok a populációk minősülnek leginkább sérülékenynek, melyek biotópjait fokozottabban érinti a cserjék számottevő mértékű eltávolítása
B02.02	nevelő vágások és egyéb tisztítások	M	10	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): tisztítási munkák során a cserjék eltávolítása káros lehet a fajra
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	L	2,5	Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>): Az erdőgazdálkodás során a holt faanyag eltávolítása a faj élőhelyeinek szűkülését eredményezi.
B07	egyéb erdészeti tevékenység	M	5,7	Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): itt a tarvágásos véghasználatra és a teljes talajelőkészítésre gondolunk, ami akkor is rontja az élőhely természetességét, amennyiben ligeterdőnek újjátják föl. A körzeti erdőtervben szereplő első és második fahasználati tervezés alapján kijelenthető, hogy a Garbolc, Nagyhódos, Kispalád, Botpalád és Sonkád külterületeken található idős keményfás élőhelyek legértékesebb részeit tarvágás fogja érinteni
				Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> val és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0*): itt a tarvágásos véghasználatra és a teljes talajelőkészítésre gondolunk, ami akkor is rontja az élőhely

				természetességét, amennyiben gyertyános-tölgyesnek újítják föl. A körzeti erdőtervben szereplő első és második fahasználati tervezés alapján kijelenthető, hogy a Garbolc, Nagyhódos, Kispalád, Botpalád és Sonkád külterületeken található idős gyertyános-tölgyes élőhelyek legértékesebb részeit tarvágás fogja érinteni
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	4,1	<p>Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0*): a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) és az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) teret nyer az élőhelyen, ez káros.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): élőhelyein az inváziós fajok kiszorítják a természetes tápnövényeket</p> <p>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): az inváziós fajok veszélyeztetik a faj tápnövényének élőhelyét</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): főképp a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) fenyeget terjedésével nagy területeket.</p> <p>Vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): helyenként a tájidegen, inváziós növények terjedése és ennek következtében a gyepek fajkészletének, valamint vegetációs minőségének jelentős mértékű leromlása jellemző</p>
K01.03	kiszáradás	M	6,3	<p>Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0): a tavaszi vízborítások elmaradása, a felszínközeli víz szintjének csökkenése az állományok kiszáradása irányába hatnak. Ezeket egyre nehezebb lesz kőrises ligeterdőnek felújítani.</p> <p>Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>) (91E0*): a legjelentősebb veszélyeztető tényező a mocsár- és láperdők esetében, hiszen ezek az élőhelyek a többletvíz hatására jöttek létre.</p> <p>Sík és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): a felszínközeli víz szintjének csökkenése az állományok kiszáradása irányába hat. Emiatt az élőhelyek átalakulnak más élőhelyekké.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): élőhelyein jelentősebb veszélyforrás a ligeterdők száradása</p>

				<p>Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>): a felszínközeli víz szintjének csökkenése miatt élőhelyei egyre gyakrabban szárazak.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): minden mocsárréten veszélyeztető tényező a kiszáradás.</p> <p>Réti csík (<i>Misgurnus fossilis</i>): a területen a faj számára megfelelő potenciális élőhelyeken a legmeghatározóbb veszélyeztető tényező a kiszáradás</p> <p>Vérfü hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): a lepkefaj élőhelyét jelentő gyepek kifejezett üdék, igénylik a vízhatást, de az utóbbi években láthatóan száradnak.</p> <p>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): a felszínközeli víz szintjének csökkenése miatt élőhelyei egyre gyakrabban szárazak.</p>
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	1,2	<p>Sík és dombvidéki kaszálórtek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), <i>Cnidion dubii</i> folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440): a felhagyás hatására az élőhelyek cserjésednek, erdősödnek, átalakulnak más élőhelyekké.</p> <p>Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): legjelentősebb veszélyforrásként elsősorban a sziki kocsordos gyepek természetességére és vegetációs struktúrájára kedvezőtlen hatással lévő szukcessziós folyamatok emelhetők ki (például: beerdősülés, fokozott ütemű cserjésedés)</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): a gyepek cserjésedése jelentős probléma lehet</p> <p>Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>): a faj élőhelyét képező kökényes-galagonyás cserjések túlzott mértékű záródása káros.</p> <p>Vérfü hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): a faj valamennyi ismert élőhelyét veszélyezteti a szukcesszió, elsősorban a gyepek cserjésedése, gyomosodása, és ennek következtében a gyepek fajkészletének, valamint vegetációs minőségének jelentős mértékű leromlása.</p>
K02.02	Eliszapolódás, feliszapolódás	L	0,5	<p>Halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>): a kis vízhozam és az ezzel összefüggésben lévő eliszapolódás, feliszapolódás jelent problémát a faj esetében</p>

				<p>Leánykancér (<i>Rutilus pigus</i>): az üledék hatására eltűnnek a sóderes, kavicsos mederrészek, a leánykancér fő táplálkozási helyei.</p> <p>Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>): az alacsony áramlási sebesség következtében a szállított szemcsék kiülednek, ami hosszútávon egyes szakaszokon eliszapolódáshoz, feliszapolódáshoz vezet.</p>
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	L	0,5	<p>Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): a lárvák számára alkalmatlanná válhat a folyó egy-egy szakasza az alacsony vízhozam következtében bekövetkező pangóvízi időszakok következtében.</p> <p>Lápi szitakötő (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>): élőhelye egyre gyakrabban szárad ki, ez a faj szempontjából káros hatás.</p> <p>Vidra (<i>Lutra lutra</i>): a Túr medrén kívül az egyéb vizes élőhelyek egyre inkább alkalmatlanok a vidra megtelepedésére.</p>
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
XO	államhatáron kívülről érkező veszélyek és hatások	L	0,5	<p>Erdei szitakötő (<i>Ophiogomphus cecilia</i>): figyelembe véve, hogy a szakasz hidrológiai jellege alapján messze megfelelőnek tűnik a faj számára, annak hiányát a nem megfelelő vízminőséggel magyarázhatjuk: Az állandó nehézfémzennyezések az államhatáron kívülről érkeznek.</p> <p>Vidra (<i>Lutra lutra</i>): szennyezések: a különböző vegyületek a víztérbe kerülve a vidra táplálékbázisán keresztül kihathatnak a terület vidráira, a biomagnifikáció miatt a kedvezőtlen hatások fokozottabban érvényesülhetnek e csúcsragadozónál.</p>
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
G05.11	közúti ütközésből eredő sérülés vagy pusztulás	L	0,5	Vidra (<i>Lutra lutra</i>): sok vidra esik a közúti közlekedés áldozatául, elsősorban a revírt kereső, kóborló fiatal állatok közül
J02.10	vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból	L	0,5	<p>Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): a vízínövényzet eltávolításával, partvédő kövezés építésével fontos táplálkozó és búvóhelyek szűnhetnek meg. Partmenti fás vegetáció eltávolítása a területen nagymértékben befolyásolhatja a faj egyedeinek túlélési esélyeit amiatt, hogy az árnyékolás esetleges megszűnésével a nyári időszakban a víz gyors felmelegedésével annak oldott oxigéntartalma jelentős mértékben csökken</p> <p>Vidra (<i>Lutra lutra</i>): a vidra kedveli a parti, partközeli vegetáció strukturális diverzitását, az ezt csökkentő, lefolyást elősegítő munkálatok negatívan befolyásolhatják élőhelyét.</p>

J02.11.01	üledék kotrása, eltávolítása	L	0,5	Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>): az iszapkotrás, fenékkotrás nem közvetlenül a halfaj egyedeit veszélyezteti, ezek a kotrásnak nyugalmi perióduson kívül nem, vagy csak elenyésző egyedszámban esnek áldozatul. Viszont a faj szaporodásához nélkülözhetetlen kagylók szinte teljes eltűnését eredményezheti
-----------	------------------------------	---	-----	---

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Csaholc-Garbolc kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A természetközeli/féltermészetes tölgyes erdők fenntartása, különös tekintettel a gyertyános-tölgyes, keményfaliget jellegű állományokra, valamint égeres erdőkre.
- Őshonos fafajú állományokban a kiterjedt tarvágásos véghasználatok mellőzése, folyamatos erdőborítás fenntartása, természetközeli vegyes korösszetételű állományok kialakítása. A felújításokban a teljes talaj-előkészítés és tuskózás (az akácós állományokat kivéve) elhagyása. A talaj és az aljnövényzet bolygatását a lehető legkisebbre javasolt csökkenteni.
- Javasolt természetközeli felújítási és ápolási módok kísérletes kidolgozása. Arra alkalmas részekben „őserdő” jellegű, gazdálkodásmentes állományok kialakítása és fenntartása. Természetes cserjeszint kímélete.
- Lábon száradó vagy odvasodó faegyedek és a holt fa megfelelő mennyiségű meg hagyása.
- A tájidegen erdőállományok fokozatos őshonos állományra cserélése.
- Természetes, inváziós fajok által nem eluralt cserjés-magaskórós erdőszegélyek kímélete és fejlesztése.
- Az inváziós fajok (gyalogakác, zöld juhar, amerikai kőris, aranyvesszők, japánkese-rűfű-fajok, akác) visszaszorítása, szükség esetén rendszeres beavatkozásokkal. A természetközeli/féltermészetes erdőállományokból és fasorokból a tájidegen fafajok (gyalogakác /*Amorpha fruticosa*/, zöld juhar /*Acer negundo*/, amerikai kőris /*Fraxinus pennsylvanica*/, akác /*Robinia pseudoacacia*/ stb.) egyedeit el kell távolítani. Ennek során a sarj vagy újulatképzést meg kell akadályozni.
- A természetközeli erdei aljnövényzet megóvása, a természetes felújulás segítése érdekében (taposás, túrás, rágási kár megelőzése miatt) a területen a nagyvad egyedszámának megfelelő szinten tartása, szükség esetén mesterséges apasztása.
- A jelölő erdei élőhelyek inváziós veszélyeztetésének mértéke nem növelhető. Ennek érdekében a jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges inváziós fenyege-

tést jelentő tájidegen fásszárú állományok (pl. akác, amerikai kőris) telepítése még szántókon sem javasol, illetve nem is újíthatók fel.

- Az erdők területét vagy területének intaktságát csökkentő beruházások mellőzése.
- A területen található csatornákon a vízviisszatartó műtárgyak megfelelő üzemeltetése, szükség esetén új műtárgyak kialakítása a természetes vízkészlet megtartása érdekében.
- Az Öreg-Túr megfelelő vízellátásának biztosítása.
- A vízfolyások mentén a meder és a parti vegetáció jelenleginél kíméletesebb kezelése-fenntartása (kotrás, vízi növényzet irtása, parti fák és cserjék eltávolítása stb.)
- A site területére eső folyószakaszokon a jelölő folyóvízi fajok ökológiai igényeinek megfelelő állapotban kell megőrizni, az élőhely átalakítása (pl. áramlási viszonyok káros megváltoztatása mederduzzasztással, nagymértékű mederalakítás, kanyarátvágás) nem elfogadható.
- A mocsárrétek, kaszálók arra alkalmas területeinek rendszeres kaszálása vagy legeltetése, kíméletes legeltetési és kaszálási módszerek kidolgozása, kaszátlan területek mozaikos kijelölése. A gyepek állapotát javító legeltetési/kaszálási rendszer fenntartása. Cél a területen mozaikosan található rétek, mocsárrétek, magassásosok mozaikjai fennmaradásának biztosítása; a gyepek teljes becserjésedésének megakadályozása. Kíméletes, kaszátlan mozaikokat és hagyásfákat is meghagyó kaszálás, és a jelölő ízeltlábú fajok érdekeit is figyelembe vevő kaszálási rend bevezetése.
- A sziki kocsordos (nagy szikibagoly élőhelye) gyepeken a lepke érdekeit preferáló kaszálási rend kidolgozása.
- Szántók lehetőség szerinti gyepesítése, vagy őshonos faállományú erdősítése.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek – KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja *„(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”*

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv

alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A Csaolc - Garbolc Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 11 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: műutak, földutak, nyiladékok, karámok, jószágállások, a Túr töltéskoronája, tanyák, gátórházak, kavicslerakatok, a régi Ifjúsági Tábor területe (Nagyhódos), állattartó telep, egy zsilip, és egy partvédő kövezés kőfelszíne tartozik a kezelési egységbe. A foltok egy része növényzetmentes, vagy jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás. A kezelési egység kiterjedése 44,08 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), tanyák, családi gazdaságok (U10), út- és vasúthálózat (U11), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), jellegtelen üde gyepek (OB), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Fontos a kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok esetében a folyamatos gyommentesítés a gyomok terjedése és az adventív cserjésedés megakadályozása érdekében.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az esetleges kisebb gyepfelületek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).
- Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás (GY112).

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukcióra vonatkozó javaslat nem adható meg

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat nem szükséges

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gondoskodni kell a hulladéklerakatok felszámolásáról.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek kezelésével megakadályozható a további gyomosodás, illetve az özönfajok terjedése.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: a Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei: mocsárrétek, üde kaszálók, nedves gyep.

Ide tartoznak a kisebb kiterjedésű cserjések is: elsősorban kökény (*Prunus spinosa*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), másodsorban rekettyefűz (*Salix cinerea*) vagy gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) alkotta cserjések. Gyep helyén alakultak ki a pásztorkodás vagy a kaszálás felhagyása miatt. Egyes területeken már erdősödés is megfigyelhető a felhagyott gyepeken: magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), vadkörte (*Pyrus pyraster*) a jellemző erdősítő fák. Nagyobb olyan területek is vannak, ahol a közelmúltban már jelentősen becserjésedett-erdősödött területeket fogtak újra használatba, szárzúzóval rendszeresen kezelik őket, de nagy tömegben sarjadnak a leirtott cserjék.

Ide tartoznak azok a mocsár jellegű élőhelyek (természetes erek, elhagyott medrek, víznyomta területek), amelyek nagyobb gyepterületek részeként eddig is a környező gyepre jellemző kezelést kapták, bár inkább-sásos-harmatkásás-szittyós növényzet jellemző rájuk.

A kezelési egység kiterjedése a teljes területhez képest is jelentős, 1994,5 ha.

A kezelési egység nagy része országos jelentőségű védett terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része, továbbá a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területnek is része.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mocsárrétek (D34), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), veres csenkeszes rétek (E2)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3), lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4), nem zsombékoló magassárrétek (B5), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), keményfás ártéri erdők (J6), magaskórós ruderalis gyomnövényzet (OF), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), kékperjés rétek (D2), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), egyéves szántóföldi kultúrák (T1), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb)
- Natura 2000 élőhelyek: Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) (jelölő élőhely), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) (jelölő élőhely), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) (jelölő élőhely), kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) (nem jelölő élőhely), hegyi kaszálórétek (6520) (nem jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükségesek alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103). (Magyarázat: az előírásor a haris (*Crex crex*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), és a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) miatt került be.)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).

- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék(GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet (GY24).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező árkok megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal se okozzanak káros belvízi elöntést. Ez szükséges volna a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek (6440, 6510) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-8 egység területét érinti, azon valósítható meg, de a KE-5, KE-7 kezelési egységekben is megjelenik.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

- Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható (GY119).

Magyarázat: A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban a gyepek művelési ága botanikai-zoológiai értékelés után megváltozhat erdő irányába részleges talajelőkészítés után történő erdőtelepítéssel.

Az erdőtelepítések tervezésénél érintetlenül kell hagyni a mélyfekvésű, vízállásos részeket, ill. az erdősítés területének 10-15%-án gondoskodni kell füves élőhelyek (tisztások ill. gyepek) megőrzéséről és fenntartásáról.

Az erdőtelepítések során olyan fa- és cserjefajokat kell alkalmazni, amelyek hosszú távon növelhetik a jelölő pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) élőhelyek kiterjedését.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. Klimatikus okok miatt a területen jelentős a spontán cserjésedés-erdősődésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása több jelölő gerinctelen állatfaj (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)) miatt szükséges. A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) számára optimális élőhelyeken a cserjék záródása nem haladja meg az 50%-os mértéket, magasságuk pedig az 1,5-2 métert.

A cserjésedés visszaszorítására, és a legeltetés mértékének korlátozására a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) érdekeit figyelembe véve különösen a faj lehatárolt élőhelyein van szükség (lásd a térképmellékletben).

A kaszálás és a legeltetés előírt korlátozásai a gyepek jó állapotban való fenntartását hivatottak szolgálni.

A kaszálással kapcsolatos korlátozások betartása a jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) állományainak fennmaradása érdekében különösen fontos a faj lelőhelyein (lásd melléklet).

Haris, hamvas rétihéja, réti fülesbagoly jelenléte esetén a kaszálás halasztása a sikeres költés feltétele.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: elsősorban a Natura 2000 területen található erdők tartoznak ide, de az Erdőtörvény szerinti fásítások (fasorok, facsoportok) nagy részét külön kezelési egységbe csoportosítottuk.

Összességében a kezelési egység kiterjedése jelentős, 1085,7 ha. Az Erdőállomány Adattár összesen 242 erdő- és 25 egyéb részletet tart nyilván a területen. Az erdőállományok nagyon változatos összetételűek. Nagy részük természetes, természetközeli, vagy származékerdő, gyertyános-kocsányos tölgyes vagy keményfás ligeterdő. Ezekon kívül kisebb arányban akácosok, akácos-nemes nyárasok, egyéb lomb elegyes akácosok, egyéb kemény lombos állományok, mézgás égeresek, hazai nyárasok, cseres-kocsányos tölgyesek, vörös tölgyesek, nemes nyárasok, illetve szántó vagy gyeppel helyére újonnan létrehozott erdőszítések is előfordulnak. A kezelési egység nagy része (a site erdőtervezett területének 85,3%-a, 913 ha) országos jelentőségű védett természeti terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része. A kezelési egység teljes egészében része továbbá a Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi területnek is. Sonkád és Túrricse helységhatárokból összesen 290,32 ha fokozottan védett természeti terület is található. A természetvédelmi elsődleges rendeltetésű erdőrészek kivételével a site kiemelt közösségi jelentőségű jelölő erdei élőhelyet tartalmazó erdőrészei (40,79 ha) Natura 2000 elsődleges rendeltetést kaptak a korábbi faanyagtermelő elsődleges rendeltetés helyett. A nem védett természeti területen lévő közösségi jelentőségű jelölő erdei élőhelyként nyilvántartott származék és átmeneti erdők (42,99 ha), valamint a jelölő élőhelyet nem tartalmazó, nem védett erdők (66,09 ha) további rendeltetesként kapták a Natura 2000 rendeltetést csakúgy, mint a védett természeti területen lévő erdőrészek (877,25 ha).

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): keményfás ártéri erdők (J6), gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a), őshonos fafajú fiatalosok (P1), újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdőszítés

(P3), vágásterületek (P8), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), nem őshonos fajok spontán állományai (S6), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7),

- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), fűz-nyár ártéri erdők (J4), jellegtelen üde gyepek (OB), üde és nedves cserjések (P2a), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), mocsárrétek (D34), nem zsombékoló magassárrétek (B5), láp- és mocsárerdők (J2), galagonyás-keményes-borókás száraz cserjések (P2b), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), kékperjés rétek (D2)
- Natura 2000 élőhelyek: keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) (jelölő élőhely), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulusszal* (91G0)* (jelölő élőhely), Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) (jelölő élőhely), kékperjés láprétek meszes, tözezes vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (nem jelölő élőhely)
- Érintett erdőrészek: Botpalád 25A, 25B, 25C, 25D, 25E, 25F, 25G, 26A, 26B, 26C, 26D, 26E, 27A, 27B, 27C, 27D, 27E, 27F, 27G, Csaolc 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 1F1VI, 2A, 2B, 2C, 2D, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 2L, 2M, 2N, 2O, 3A, 3B, 3C, 3CE, 3D, 3E, 3F, 3G, 3H, 3I, 3J, 3K, 3VI, 4A, 4B, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 5G, 5H, 5I, 5J, 5VI, 6A, 6B, 6TI, 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7G, 7ÚT12D, 13A, 13B, 14A, 14B, 15A, 15B, 16A, 17A, 18A, 18B, Garbolc 1A, 1B, 1C, 1D, 1E, 2A, 2B, 2C, 2D, 2E, 2F, 2G, 2H, 3A, 4A, 4B, 4C, 4D, 4E, 5A, 5A, 5B, 5B, 7A, 7B, 7C, 7D, 7TI, 8A, 8B, 8C, 8D, 8E, 8F, 8G, 9A, 9B, 9C, 9D, 9E, 9F, 9G, 9H, 9I, 9J, 9TI, 18A, 18VA1, Kishódos 1A, 1TI1, 1TI2, 8A, 9A, 14A, 14E, 15E, Kispalád 19A, 19B, 19C, 19CE, 19D, 20A, 20B, 23A, 24A, 26A, 26B, 26C, 26D, 26E, 26F, 26G, 26H, 26I, 26J, 26K, 26L, 26NY, 27A, 27B, 27C, 27D, 27E, 27F, Méhtelek 10A, Nagyhódos 4A, 4B, 5A, 5B, 5C, 7A, 7B, 7C, 7D, 7E, 7F, 7T, 7TI, Sonkád 28E, 28F, 28G, 29C, 29D, 30A, 30C, Tisztaberek 1A, 7A, 7B, 13A, 16A, 16B, 16C, 16F18A, 19A, 22A, 23A, 24B, 1A1B, 1C, 1D, 1E, 1F1CE1NY, Túrricse 2A, 2B, 2C, 2CE, 2E, 2F, 2G, 2H, 2I, 2J, 2K, 2L, 2M, 2N, 2P, 2Q, 2R, 2S, 3A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 3NY, 4A, 4NY, 5A, 5B, 5C, 5D, 5E, 5F, 5NY, 6A, 6B, 6NY, 7A, 7B, 7NY, 8A, 8B, 8C, 8NY, 9A, 9B, 9C, 9CE9D, 12VA, 15A, 16A, 16B, 16C, 16D

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az érintett erdőrészek távlati célállományai legtöbbször hazai honos és tájhonos fajok, túlnyomó többségben vannak a természetvédelmi szempontból is kívánatos kocsányos tölgyes, kőrises-kocsányos tölgyes és gyertyános kocsányos tölgyes célállományok. Jóval kisebb arányban fordulnak elő idegenhonos célállományok: akácok, vörös tölgyesek. Jellemző az idegenhonos fajok szerkezetátalakítása haza fajra (a jövőben a véghasználatra kerülő egyéb kemény lombos, akácok és nemes nyáras állományok felújítása során számíthatunk a kocsányos tölgyes, gyertyános-tölgyes, kőrises, illetve hazai nyáras célállománytípusok területének növekedésére.).

A körzeti erdőtervben szereplő első és második fahasználati tervezés alapján kijelenthető,

hogy a Garbolc, Nagyhódos, Kispalád, Botpalád és Sonkád külterületeken található idős keményfás és gyertyános-tölgyes élőhelyek legértékesebb részeit tarvágás fogja érinteni.

Az elfogadott körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás abban az esetben lenne minden elemében elfogadható, amennyiben a vágásos üzemmódot átalakító vagy szálaló üzemmódra változtatták volna az idős természetközeli erdők esetében. Így azt lehet mondani, hogy a faállománytípusok és a távlati célállományok megfelelnek a Natura 2000 érdekeinek, azonban az üzemmódokat a jövőben szükséges volna egyre inkább a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódokra változtatni.

Általánosságban továbbá azt mondhatjuk, hogy a felújítások során a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg.

Az idegenhonos célállományú erdőrészekben a következő erdőtervezések során további szerkezetátalakítások tervezését javasoljuk, és ezekben az állományokban is a felújításokat őshonos fafajjal elvégezni. Alkalmazandó fafajok leginkább a kocsányos tölgy, magyar kőris, gyertyán, mezei szil, tatárjuhar, mezei juhar.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv: Szatmár-Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényessége: 2004.01.01.-2013.12.31) A Szatmár- Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőtervének elkészítési határideje: 2015.12.31. A köztes időszakokra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.
- 14. melléklet a 45/2015. (VII. 28.) FM rendelethez

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03).
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05).
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Fokozottan védett madárfaj fészkenek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása (E20).
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása (E47). (Magyarázat: ez a javaslat nem vonatkozik a meglévő akácos, nemes nyáras, vörös tölgyes állományokra)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29).

- Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is (E30).
- Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé – a díszes tarkalepke védelmében – legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel)(E14). (Magyarázat: a Natura 2000 terület erdői jelenleg megfelelő életteret nyújtanak a díszes tarkalepke (*Euphydrys matura*) populációi számára, ugyanakkor a kedvező állapotok tartós fenntartásához szükség van beavatkozásokra is)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69).

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok között megadott szerkezetátalakítások élőhelyrekonstrukciós javaslatnak minősülnek.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírás-sorokat a Caholc-Garbolc kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területre 2016-ban készült „Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció” (HBM Kormányhivatal Erdőgazdálkodási Főosztály – HNPI) előírásaival összhangban határoztuk meg.

Az előírás-sorokat a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban határoztuk meg.

A tájidegen fajok lecserélése hazai fajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Törekedni kell arra, hogy az összes erdőállomány valamely természetszerűnek minősülő jelölő élőhellyé alakuljon.

A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) fennmaradás miatt is fontos az előírás-sorban megjelölt díszes tarkalepke (*Euphydrys matura*) mellett. A vadlétszám csökkentés is indokolt, mivel a jelenlegi vadlétszám a jelölő erdőtársulások cserje- és gyepszintjét láthatóan károsítja, ez a jelölő értékek közül főképp a díszes tarkalepke (*Euphydrys matura*) táplálkozási lehetőségét korlátozza. Főképp a vaddisznó (*Sus scrofa*) okoz problémát.

A fokozottan védett jelölő madárfajok miatt megfogalmazott előírás-javaslat azért került a javaslatok közé, mivel a kezelési egység nagy része a Szatmár-Bereg különleges

madárvédelmi területnek is része, és annak jelölő madárfajai közül a fekete gólya (*Ciconia nigra*) állandóan, a darázsölyv (*Pernis apivorus*) pedig alkalomszerűen fészkel a területen. Holtfát is tartalmazó idős erdőállományok megléte szükséges a jelölő nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) állományának fennmaradásához.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: a kezelési egységbe szántóföldek, ugarok, gyümölcsösök, és egy vetett gyepparcella tartozik. Néhány gyümölcsös teljesen fel van hagyva. A szántók nagy részének művelési ága valóban szántó, de vannak kisebb elszántások is. A kezelési egység kiterjedése jelentős, 449,8 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2), intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7), fiatal parlag és ugar (T10), vetett gyepek, füves sportpályák (T5), extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhelyé alakítása spontán felhagyással (SZ53).
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése (SZ56).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasoljuk az elszántások (pl. Csaholc 0185 legelőből, 0141/2a legelőből, Tisztaberek 0130 legelőből, 042/57b erdőből, 042/58b erdőből) felhagyását, hogy a terület vissza tudjon gyepesedni (az ingatlanok egy részének valós használata erdő). Amíg a gyepesedés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotromlásának elkerülése érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása. Javasolható továbbá az arra megfelelő szántók erdősítése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A szántók művelési ága megváltozhat erdő irányába, erdőtelepítéssel.

Az erdőtelepítések során olyan fa- és cserjefajokat kell alkalmazni, amelyek hosszú távon növelhetik a jelölő pannon gyertyános tölgyesek (*Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszal* (91G0*) és a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0) kiterjedését.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántók felől az érintkező gyepek-erdők felé megnyilvánuló káros hatások (kemikáliák bemosódása, tápanyagterhelés) mérséklése érdekében szükséges az előírás-sorok betartása. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (az elszántott területek szántóból gyeppe alakulnak, az esetlegesen erdősített szántók pedig erdővé). Az elszántások visszagyepesedésével a jelölő gyepi élőhelyek (*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei – 6440, sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) – 6510) kiterjedése növelhető. A szántók esetleges erdősítésével hosszú távon az erdei jelölő élőhelyek (pannon gyertyános tölgyesek (*Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszal* (91G0*), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0)) kiterjedése növelhető. Az újonnan kialakult élőhelyek alkalmasak lehetnek a jelölő gyepi lepkefajok (nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)) megtelepedésére, így hosszú távon növelhetik azok állományait is. Ugyanígy a kialakított erdei élőhelyek 40-50 év múlva már alkalmasak lehetnek a jelölő nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) megtelepedésére is. A szegélyélőhelyek pedig a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) számára megfelelőek.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: őszi vérfüves üde gyepek. Ezek a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) legjelentősebb élőhelyei. Összes kiterjedésük 26,3 ha.

A kezelési egység leválasztását indokolja, hogy a Natura 2000 területen belül a vérfüves rétek nagy része jól lehatárolható tömbökben jelenik meg. A növényfajok és a rajtuk tenyésző jelölő lepkefaj állományának hosszú távú megőrzéséhez szükséges a mezőgazdasági tevékenységet a fajok igényeivel összehangolni. A kezelési egység egy része országos jelentőségű védett természeti területen (Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet) belül található.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mocsárrétek (D34)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), keményfás ártéri erdők (J6)
- Natura 2000 élőhelyek: keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal

(*Ulmion minoris*) (91F0) (jelölő élőhely), sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) (jelölő élőhely), *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) (jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység lehatárolt foltjain a legfontosabb veszélyfaktorként a legeltetés és a cserjésedés is említhető.

Az élőhely és a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) populációinak fenntartása szempontjából azt tartjuk a legoptimálisabb megoldásnak, ha a kezelési egységbe tartozó gyepek egyáltalán nincsenek legeltetve. Biztosítani kell, hogy a kezelési egységben ne folyjék legeltetés, valamint az élőhely-kezelési módszerek körében a kaszálás, illetőleg a fászszerű vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve.

Megfelelő élőhelykezelést jelent a mozaikos kaszálás, amely egyaránt megvalósulhat a biotóp 2 részre történő felosztásával 2 éves forgó alkalmazásával, vagy akár egy éven belül is akként, hogy a terület egyik része június 10-ég, másik része pedig október 15-ét követően kerül lekaszálásra (ilyen esetben javasoljuk, hogy a tavaszi kaszálás a gyepek gyengébb természeti állapotban lévő részét érintse).

Amennyiben a mozaikos kaszálás valamilyen oknál fogva nem valósítható meg, úgy hasonlóan alkalmas megoldást jelenthet a gyepek sávos kaszálása. Ilyen esetekben mindenütt legalább 3-5 méter szélességű kaszátlan növényávokat szükséges biztosítani.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kijelölt kezelési egység egyes foltjai közvetlen kapcsolatban állnak kisvízfolyásokkal, így a Túr-balparti Sár-csatornával (Túrricse) továbbá az ugyancsak balparti Sár-Éger-csatornával

(Garbolc). Javasoljuk megvizsgálni, hogy ezeken a vízfolyásokon lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna az érintkező közösségi jelentőségű élőhelyfoltok állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-8 kezelési egység területén valósítható meg.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok betartása esetén a kezelési egységet alkotó jelölő élőhelyek (sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510), *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440)) állapota megfelelő marad. Tovább javítható ezeknek az élőhelyeknek az állapota a vízállapotuk javításával, ami csakis a Sár-csatorna és a Sár-Éger-csatorna működésének befolyásolása révén valósulhat meg.

A javasolt intézkedések továbbá kifejezetten a jelölő vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefaj érdekében kerülnek bevezetésre. Igen fontos a legeltetés kizárása ezekről a területekről, továbbá a cserjésedés meggátolása, mivel ezek ártalmas folyamatoknak minősülnek a fajok szempontjából. Ugyancsak fontos a kaszálási terv elkészítése ezeken a területeken, a kaszálás időpontjának helyes megválasztása. A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb fűvű élőhelyi struktúra. A megfelelő élőhelyi struktúra kialakításához többéves ciklusú kaszálási rend bevezetése indokolt, hogy mindig maradjanak pihentetett részek.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak azok a mesterséges eredetű (korábbi anyagnyerőkben spontán kialakult) mocsarak, amelyek vagy erdősültségük miatt, vagy azért, mert állandóbb vízborításúak, nincsenek hasznosításban. Egy részük nádas, vagy puhafás állományokkal spontán beerdősödő, vagy nyíltabb mocsár. Nem tartoznak a kezelési egységbe Erdőállomány Adattárban szereplő területek. 3 élőhelyfolt védett, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része. A kezelési egység kiterjedése 26,8 ha.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3), nem zsombékoló magassárrétek (B5), üde és nedves cserjések (P2a), állóvizek (U9)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen üde gyepek (OB), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), fűz-nyár ártéri erdők (J4)
- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)*

(jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Ezeknek a területeknek a nagy része jelenleg nincs hasznosításban. Egyes fenntartási munkák elvégzése kivételével gazdálkodásmentességet javasolunk.

Javasoljuk, hogy az idegenhonos cserje- és fajok, esetleg foltokban a rekettyefűz ritkítását végezzék el a túlságosan záródott állományokban. Az irtás csak speciális módszerekkel történhet, (pl. kézi (motorfűrész) cserje eltávolítás), foltokban. Az esetleges természetvédelmi kezelések a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban valósulhatnak meg.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos (V67). (Magyarázat: egyes természetvédelmi szempontból szükséges beavatkozások végezhetőek, lásd az általános javaslatokat)
- A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyrekonstrukciós javaslatokat nem teszünk.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat nem teszünk

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A tervezett intézkedésekkel érhető el, hogy a szemisztatikus mocsarak fennmaradjanak. A mocsarak fennmaradása főképp a lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), jelölő állatfajok állományai számára fontos.

Az élőhely védelme érdekében helyenként a cserjék ellenőrzött irtására is szükség lehet.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a láperdők és az égeres mocsárerdők:

mélyebb, korábban eusztatikus (egyre inkább szemisztatikus) medermaradványok, lefolyástalan teknők, amelyekben ma is legalább nyomokban láperdei növényzet figyelhető meg. Vélhetően főképp ültetett állományok (Kishódos 15A, 15B, 15C, 15F), de a tájban a természetes éger-előfordulások korábban igen jellemzőek lehettek. A kezelési egység területe 48,3 ha, csak kis része (Túrricse 2D és 2O) található védett területen (Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet). A kezelési egység elemei nagyrészt szerepelnek az Országos Erdőállomány Adattárban. Egy részük természetvédelmi elsődleges rendeltetésű (Túrricse), az Egres-erdő állományai (Kishódos, Tisztaberek) Natura 2000 vagy faanyagtermelő elsődleges rendeltetésűek. 2008-ban az Egres-erdő mintegy felét érintette tarvágás, az erdők sarjztatva lettek felújítva, vénic szil és magyar kőris pótlással. A Kishódos 15A és 15C a Natura 2000 fenntartási terv készítésekor hatályos erdőtervben tarvágásra tervezett.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):láp- és mocsárerdők (J2), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsonbékoló magassásrétek (B5), keményfás ártéri erdők (J6)
- A kezelési egységben nem meghatározó jelleggel előforduló élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), jellegtelen üde gyepek (OB)
- érintett erdőrészek: Túrricse 2D, 2O, Tisztaberek 24A, Kishódos 15A, 15B, 15C, 15D, 15F, Garbolc 14A
- Natura 2000 élőhelyek: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) (jelölő élőhely), keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) (jelölő élőhely).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Javasoljuk, hogy amennyiben szükséges a felújításuk, ezeket az állományokat csak sarjztatással újítsák fel. Javasoljuk továbbá, hogy a tarvágás helyett kisebb állományrészek bontásával végezzék a kitermelést.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

- Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet.
- Az üzemtervezett erdőrészekre kötelezően betartandók a körzeti erdőterv előírásai: Szatmár-Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőterve (A Szatmár- Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőtervének elkészítési határideje: 2015.12.31. A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. Ilyen üzemtervezett erdőrészek a kezelési egység területén a következők: Túrricse 2D és 2O

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, száraló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03).
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágý- és fásszárúak továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.(E83).
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni (VA02).
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység egyes foltjaival közvetlen kapcsolatban álló (azok felszínközeli víz-szintjét alapvetően befolyásoló) Sár-Éger-csatornán létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez szükséges volna a közösségi jelentőségű élőhely (91E0*) állapotának javításához. Ez a fejlesztési javaslat a KE-8 egységben valósítható meg.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat nem szükséges.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatot nem teszünk.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A láperdők, mocsárerdők még jelen állapotukban is igen értékesek. Minden állomány fennmaradására különös figyelmet szükséges fordítani, az enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) jelölő élőhely fennmaradása érdekében. Az esetleges természetvédelmi kezelések a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban valósulhatnak meg.

A kezelési egységet alkotó élőhelyfoltok csapadékos években a jelölő vöröshasú unkának (*Bombina bombina*) nyújtanak élő- és szaporodóhelyet.

KE-8 kezelési egység

(1) Meghatározása: a kezelési egységbe tartoznak a csatornák és árkok a hozzájuk tartozó cserjesávokkal. A teljes területet sűrűn behálózzák, mind az erdőket, mind a gyepeket. Ide tartoznak a Felső-Öreg-Túr árokrendszerei, a Lucska-csatorna és névtelen oldalágai, a Palád-patak, az Alsó-Öreg-Túr árokrendszerei, az Irgó-csatorna, az Alsó-Erdő-csatorna, a Makkos-Rekesz-patak, a Ricsei-Erdei-csatorna, a Füzes-csatorna, a Berki-erdő természetes érmaradványai, a (Tiszaberki-) Sár-csatorna, a Sár-Éger-csatorna, a Berek-csatorna, valamint minden névtelen árok. Kis méretük miatt sokszor külön nem kerültek térképezésre. A térképezés időszakában jellemző volt, hogy nyárra kiszáradtak. Összes kiterjedésük 29,4 ha (ez a térképesen is megjelenített területrészeket foglalja magába).

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA), jellegtelen üde gyepek (OB), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3), álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), üde és nedves cserjések (P2a), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mocsárrétek (D34), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), állóvizek (U9), nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a)
- Natura 2000 élőhelyek: Cnidion dubii folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440) (jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Partkezelés: az árokrézsűkön és az árkok szélén legtöbbször – amennyiben az árok nem zárt erdőben található – a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, őshonos fákkal, de előfordulnak idegenhonos fák és cserjék is (akác (*Robinia pseudo-acacia*), nemes nyár (*Populus × euramericana*), vörös kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*)).

A fasoroknak és cserjéseknek a meghagyására törekedni kell, de a tájidegen fafajokat és a gyalogakácot szükséges volna kiszálatni. A tájidegen fafajok esetében támogatható a sarjak gyomirtószerrel való kezelése, az előírások betartása mellett.

Kotrás, üledékkitermelés: A vízfolyások (Tiszaberki-Sár, Sár-Éger, Palád-patak) medreinek jelenlegi állapotában nem jellemző az üledékfelhalmozódás. A jövőben azonban jelentkezhet a vízügyi kezelő részéről a medrek vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledékkitermelésre vonatkozó igény.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrasi, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése szempontjából élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: a nagyobb vízfolyások (Tiszaberki-Sár, Sár-Éger, Palád-patak) esetében a kotrasi, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön

meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder keresztaszvénnyének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder keresztaszvénnyének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre. A jelentős kiterjedésű árokrendszerek esetében az esetleges kotrások teljes szélességben végezhetők.

Vízvisszatartás, medertározás: a kezelési egység meghatározása során felsorolt minden kisebb *árok*nak és *belvízelvezető csatornának* csapoló-drénező hatása van a mocsárrétekre és az erdőkre is, eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíznyomta területeket kiszárítsák. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen. Továbbá a *vízfolyások* (Tisztaberki-Sár, Sár-Éger, Palád-patak) esetében javasoljuk megvizsgálni, hogy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése a medrükbe úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal se okozzanak, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen velük tartani. Elsősorban a KE-5 és KE-7 kezelési egységekkel érintkező területeken volna erre szükség. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29).
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is (E30).

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírásokhoz: az erdős előírásorokat az árkokat, vízfolyásokat kísérő fa- és cserjesorokra adtuk meg.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós jellegű javaslatnak tekintjük az általános javaslatok között megadott, vízvisszatartásra és medertározásra vonatkozó javaslatokat.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatunk, hogy a kezelő a csatornák ingatlanjain a cserjeirtást úgy végezze, hogy természetvédelmi szempontok is érvényesüljenek. A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet kezelési tervével összhangban a a bűvő-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni.

Továbbá vízügyi kezelő a vízvezető csatornák fenntartási munkáit a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időben és módon végezze.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület értékes láperdős, lápi cserjés, mocsári és gyepi jelölő és közösségi jelentőségű élőhelyek (Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*), *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)) hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is. A kezelési javaslatoknak főképp a KE-5, és KE-7 kezelési egységekre van pozitív hatása, és ezen keresztül pozitív hatása van a nedves élőhelyekhez kötődő, jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományaira. Az esetlegesen megvalósuló medertározás pozitív hatású lenne továbbá a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*) kétéltűfaj állományára is. Ugyancsak indokolt a vízfolyást kísérő cserjesávok és fasorok állandó fenntartása, legalább az egyik parton („ökológiai oldal”).

A drénező hatás csökkentése mindenképpen előnyös a jelölő élőhelyek és azokon keresztül a jelölő fajok állományaira. A medrek fenntartási munkái során madárvédelmi okok miatt és a szegélyélőhelyekhez kötődő jelölő lepkefajok (sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)) állományai védelmében szükséges a cserjék egy részét meghagyni. Ugyanakkor a teljes becserjésedés meggátolása is szükséges, többek között a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állománya miatt.

KE-9 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak az Alsó-Öreg-Túrnak és a Felső-Öreg-Túrnak (Túr-belvíz-főcsatorna) a Natura 2000 területbe eső mederszakaszai, illetve egyes, mesterségesen levágott mederszakaszai. A teljes meder holtmedernek tekinthető. Az Öreg-Túr érintett szakaszai vízpótlást az élő Tútból nem kapnak. A kezelési egység összes kiterjedése 22 ha. A kezelési egységet alkotó területeken a medrekre egyre jellemzőbb, hogy a nyári időszakban kiszáradnak. Növényzetük változatos. Nagyon jellemzőek erősen árnyékolt szakaszok, ahol erdősávok kísérik az Öreg-Túrt, az ilyen árnyékolt részeken számottevő mocsári növényzet nem figyelhető meg. A kezelési egység teljes területe védett, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás,

békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídörös, mételykórós mocsarak (B3), nem zsombékoló magassárrétek (B5), üde és nedves cserjések (P2a), jellegtelen üde gyepek (OB), állóvizek (U9), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Vízpótlás, vízvisszatartás: javasoljuk a kezelési egységbe tartozó mederszakaszokon a gravitációs vízpótlás lehetőségének megteremtését és a vízszintek emelését.

A vízügyi kezelő 2016-ban fejezte be „Az Öreg-Túr rehabilitációja II. ütem” c. projektet, ebben a kezelési egységet nem érintették beavatkozások. Egyedül a Malomszegi-Holtmeder nevű szakasz vízpótlásának lehetőségét vizsgálták az ún. Kálnokborza csatornán keresztül.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének jelentős részében cserjés-fás szegélyvegetáció található, jellemzőek idős fák. A partkezelési munkák során javasoljuk a karbantartást és az elsődleges funkciót nem akadályozó, vagy veszélyeztető fáknak a meghagyását, lehetőleg egy-egy idős egyedet is, illetve azokon a partszakaszokon ahol a jelenlegi fás-cserjés szegélyvegetációban nincs idős fa, ott egy-egy fűz-, nyár-, kőris-tölgyfa kiválasztásával és meghagyásával egy-egy idős őshonos fa felnövését tegyék lehetővé a meder szegélyében, melyek gyökérzete beelég a középvízi mederbe. A Felső-Öreg-Túr partszegélyében csak kíméletesen szabad a fenntartási munkákat végezni, a talaj bolygatásának kerülésével, mivel az egykori gyertyános-tölgyesek és keményfás ligeterdők természetes lágyszárú növényzetének értékes maradványai lelhetők fel ezeken a területeken, főképp a Hármashatár és a Nagyhódos-Nagypalád összekötő út közötti szakaszon.

Kotrás, üledékkitermelés: A középvízi meder jelenlegi állapotában kevésbé jellemző az üledékfelhalmozódás. Amennyiben azonban a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledékkitermelésre vonatkozó igény felmerül, úgy ehhez időbeli és térbeli korlátozást javasolunk.

Javasolt időbeli korlátozás: A kotrasi, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése szempontjából élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15.-november 01. közötti időszak.

Javasolt térbeli korlátozás: A kotrasi, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen ún. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder kereszt-szelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközi ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder kereszt-szelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet változatlan formában kerüljön megőrzésre.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos (V19).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az általános kezelési javaslatok között megadott egyes javaslatrészek (gravitációs vízpótlás lehetőségeinek vizsgálata) élőhelyfejlesztésnek minősülnek

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Vízpótlás: az Öreg-Túr élő és levágott medreinek legjelentősebb problémája az egyre gyakrabban jelentkező vízhiány. Az érintett Túr-szakaszok nyári vízhozama nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a vízhőmérséklet túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, ill. a mezőgazdasági területek felől a talajvízen keresztül érkező diffúz terhelés mértékének aktuális fajlagos (vízhozamra vetített) növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti a jelölő halfajok környezeti optimumtartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet. Az aszályos időszakokban történő vízszintnövelés pozitívan hatna a jelölő vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*) állatfajok állományaira.

Haltelepítés: Az idegenhonos halfajok telepítésének tiltása elősegíti a jelölő halfajok közül a vágó csík (*Cobitis taenia*) és a réti csík (*Misgurnus fossilis*) állományainak fennmaradását.

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében növényesítés hatásával megbontják a mocsári növényzet folytonosságát, teret engedve nyílt vízfelületek kialakulásának. A meder szegélyében növényesítés hatására a gyökérzetükkel és a gyökérzetük között kialakítható üregekkel jó rejtőzködési lehetőséget biztosítanak számos állatfaj számára. Az Öreg-Túr mentén fásorként jelen lévő idős fák sokszor maguk is a jelölő élőhelyek (91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*; *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 91G0* – Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszal*) részei.

Kotrás, üledékkitermelés: A mederben található üledék kitermelésével együtt a mederből

eltávolításra kerül az üledékben gyökerező mocsárinövényzet és hínárnövényzet túlnyomó része, ill. a nem gyökerező hínárnövényzet jelentős része is. Az üledékkel és a növényzettel párhuzamosan fizikailag sérül, ill. eltávolításra kerül a mederből a bentikus életformatípusú, ill. a metafitikus életformatípusú fajok állományainak nagy része. A javasolt időbeli korlátozás betartása esetén a mederben a fiatal halivadékok érintettsége csökkenthető, elkerülhető a kétéltűek szaporodási időszaka, mellyel csökkenthető a várható közvetlen pusztulás mértéke; ill. elkerülhető az üledék felszínén ill. annak felső rétegében telelő kétéltű és halfajok téli nyugalmi periódusa, mellyel szintén csökkenthető a várható pusztulás mértéke. A középvízi meder keresztmetszetének 1/2-én a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldal mentén érintetlenül maradó üledék, ill. hínárnövényzet és emerz mocsári makrovegetáció menedéket nyújt az érintett életközösséget alkotó fajpopulációk legalább 50%-ának, melyek így túlélnek a kivitelezési munkálatokat és azt követően várhatóan 3-4 vegetációs perióduson belül teljesen rekolonizálják a kisvízi medret. Mindezeknek a javaslatoknak a betartása esetén a jelölő réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állatfajok állományainak sérülése minimalizálható.

KE-10 kezelési egység

(1) Meghatározása: ebbe a kezelési egységbe tartoznak a fasorok, facsoportok. Általánosságban elmondható, hogy a szatmári Tisza-háton nagy területi arányban vannak jelen fasorok, facsoportok, cserjesávok, ez igaz a Csaholc-Garbolc Natura területre is. A teljes kiterjedéshez képest nem kevés az ilyen élőhelyek aránya. Összes kiterjedésük 306,5 ha. Ezek a kis területű faállományok az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény értelmében fásításnak minősülnek. Fatípusaikat tekintve meghatározóak az akácos, vörös kőrises állományok, de ugyancsak nagy mennyiségben vannak hazai honos fafajok is az állományokban, ezek jellemzően a kocsányos tölgy, a magyar kőris, a mezei juhar, fehér fűz, fehér nyár. Összességében eléggé nagy kiterjedésben található fasorok az Ásott-Túr két partján, továbbá az Öreg-Túr partjain. Ezek egy része erdőtervezett erdőnek minősül (főképp Csaholc külterületen), mégis nem az erdős kezelési egységben szerepeltetjük, hiszen valójában ezek talált erdők, sokkal inkább a fasorokkal alkotnak egy egységet.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nem zombékoló magassárrétek (B5), magaskórós ruderális gyomnövényzet (OF), fűz-nyár ártéri erdők (J4), keményfás ártéri erdők (J6), mocsárrétek (D34), gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), nemes nyárasok (S2)
- Érintett erdőrészek: Sonkád 28E, Csaholc 2C, 2D, 2F, 2M, 3C, 3G, 3K, 3VI, 4B, 7F, 14A
- Natura 2000 élőhelyek: keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0) (jelölő élőhely), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus*

petraeával és *Carpinus betulusszal* (91G0*) (jelölő élőhely), enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*) (jelölő élőhely)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A fasorokban a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

Javasoljuk a már meglévő idegenhonos állományrészek letermelését és azok helyén hazai honos fajokkal történő felújítást.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv: Szatmár-Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőterve (érvényessége: 2004.01.01.-2013.12.31) A Szatmár-Nagyecsed-i erdészeti tervezési körzet erdőtervének elkészítési határideje: 2015.12.31. A köztes időszakokra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik.
- Védett természeti területen fekvő erdők esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni. Ilyen üzemtervezett erdőrészek a kezelési egység területén a következők: Sonkád 28E, Csaholc 2C, 2D, 2F, 2M, 3C, 3G, 3K, 3VI, 4B
- 14. melléklet a 45/2015. (VII. 28.) FM rendelethez

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Fokozottan védett madárfaj fészkeknek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása (E20).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusokkal (E51).
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29).
- Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására (E72).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos állományrészek szerkezetátalakítása (általános javaslat) élőhelyfejlesztésnek minősül

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A fasorok esetében tekintettel kell lenni arra a Szatmár-Beregi TK kezelési tervében szereplő javaslatra, miszerint a bűvő-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

A fasorok, facsoportok a tájban igen jellemzőek, az őshonos fafajokból állók a korábbi erdőállományok maradványaiként értelmezhetők. Néhányuk a jelölő erdei élőhelyeknek [keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal* (91G0*), enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*)] felelnek meg. Az idős kocsányos tölgyek meghagyása kulcsfontosságú a jelölő nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) szempontjából, továbbá a fasorok fennmaradása a szegélyélőhelyekhez kötődő jelölő állatfajok (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) számára is igen fontos.

KE-11 kezelési egység

(1) Meghatározása: a Túr (Ásott-Túr) tartozik a kezelési egységbe. Ez a Natura 2000 terület legnagyobb vízfolyása. 12 átmetszéssel kialakított, részben mesterséges mederben folyik, de a kisvízi meder vándorlása folyamatos, ami már többször partbiztosítási munkák kivitelezését tette szükségessé. A kezelési egység kiterjedése 20,7 ha. A Kishódos külterületén lévő rész kivételével védett, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): folyóvizek (U8)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Partkezelés: a kisvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, idős őshonos fákkal, főként fűzekkel. A parti vegetációt a KE-10 kezelési egységbe (fasorok) soroltuk, ott jellemezzük részletesen és arra az ott leírtak irányadóak. Ezzel együtt a kisvízi meder és a parti vegetáció élőhelyei kis mértékben részben átfednek.

Vízigény meghatározása: szükséges az ökológiai vízigény meghatározása. A nyári kisvízes időszakban vélhetően az ökológiai vízigény egyre kevésbé biztosítható, de ennek országhatáron belül nem feltétlenül van megoldása. A víztesten egyetlen engedélyezett vízkivétel működik, Nagyhódos területén. A vízkivétel szabályozása nem jelent megoldást a problémára.

Haltelepítés: A Túr felső víztest (VOR azonosító: AEQ083) horgászati hasznosítás alatt álló víztest. Javasoljuk az idegenhonos halfajok telepítésének teljes mellőzését, ill. az idegenhonos halfajok állományainak lehetőség szerinti visszaszorítását.

Változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása: A kisvízi meder jelenlegi állapotának természetvédelmi és ökológiai szempontból a legjelentősebb problémája a teljes mértékben beágyazott meder. Javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy a természetes mederfejlődési folyamatoknak teret adó mederszakaszok a folyó mely szakaszán alakíthatók ki, akár rövid szakaszokon is. Ha ez az árvízi biztonság számottevő mértékű csökkenése nélkül megvalósítható, akkor javasoljuk, hogy összességében minél hosszabb szakaszon biztosítsunk ellenőrzött körülmények között lehetőséget arra, hogy a természetes mederfejlődési, elsősorban laterális eróziós folyamatok, ill. ezek következtében kanyarulatfejlődési folyamatok lejátszódhassanak.

Amennyiben a természetes mederfejlődés beindítására az érintett Túr-szakaszon nincs lehetőség, akkor javasoljuk bizonyos szakaszokon természetszerű, aszimmetrikus keresztmetszvény mesterséges kialakítását.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos (V19).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatnak minősül az általános javaslatok között megfogalmazott „változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása” bekezdés.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása:

Partkezelés: A középvízi meder szegélyében növvő idős fák gyökérzete beelöl a kisvízi mederbe és számos halfaj, köztük a jelölő vágócsík (*Cobitis taenia*) számára is értékes búvóhelyet jelent. A vízbe lógó gyökerek jó lehetőséget biztosítanak a fitofil szaporodási csoportba tartozó halfajok számára az ikrázásra.

Vízigény meghatározása: előfordulhat, hogy az érintett Túr-szakasz aktuális vízhozama nem éri el az ökológiai vízigény mennyiségét. Ez maga után vonhatja például a vízhőmérséklet

túlzott megemelkedését és az oldott oxigéntartalom csökkenését, ill. a szennyvízbevezetések aktuális fajlagos terhelésének növekedését. A kedvezőtlen változások mértéke túllépheti a reofil jelölő halfajok környezeti optimumtartományát, ami az egyedsűrűség csökkenéséhez vezethet.

Haltelepítés: Az idegenhonos halfajok előretörésével a víztest halállományának természetessége csökken, a víztest ökológiai minőségi állapota az adott víztest referencia állapotához viszonyítva kedvezőtlen irányba változik. Az idegenhonos halfajok a legtöbb esetben igen erős kompetíciós képességgel bíró, széles toleranciaspektrumú fajok, melyek megjelenése és állományainak megerősödése a legtöbb esetben őshonos halfajok visszaszorulását, állományaik egyedsűrűségének csökkenését vonja maga után. Az idegenhonos halfajok telepítésének mellőzése minden jelölő halfajra [halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), leánykancér (*Rutilus pigus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*)] pozitív hatású.

Változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása: A természetes mederfejlődési, elsősorban laterális eróziós folyamatok beindulásának eredményeként megindul a kanyarulatfejlődés, az érintett szakaszon a mederkeresztzelvény asszimmetriájának mértéke növekszik. A folyamat eredményeként várhatóan a homorú parton megjelennek erodált szakadópartok és a domború part mentén az erodált partfalból származó mederanyag akkumulációjának eredményeként palajok alakulhatnak ki. Az érintett szakaszok keresztzelvényeiben az áramlási viszonyok heterogénebbé válnak. A fent említett folyamatok eredményeként nő a természetes mederfejlődési folyamatokkal érintett mederszakasz élőhelyi heterogenitása. A változatosabb élőhelykínálat változatosabb életközösség kialakulására ad lehetőséget, ami a jelölő erdei szitakötőre (*Ophiogomphus cecilia*) minden jelölő halfajra, továbbá a vidrára (*Lutra lutra*) nézve pozitív hatású.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, az kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-2: javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező árkok megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvízes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal se okozzanak káros belvízi elöntést.

KE-3: a gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok között megadott szerkezetátalakítások élőhelyrekonstrukciós javaslatnak minősülnek.

KE-4: Javasoljuk az elszántások felhagyását, hogy a terület vissza tudjon gyepesedni. Javasolható továbbá az arra megfelelő szántók erdősítése.

KE-5: élőhelyrekonstrukciós jellegű javaslatnak tekintjük az általános javaslatok között megadott, vízvisszatartásra és medertározásra vonatkozó javaslatokat.

KE-7: élőhelyrekonstrukciós jellegű javaslatnak tekintjük az általános javaslatok között megadott, vízvisszatartásra és medertározásra vonatkozó javaslatokat.

KE-8: élőhelyrekonstrukciós jellegű javaslatnak tekintjük az általános javaslatok között megadott, vízvisszatartásra és medertározásra vonatkozó javaslatokat.

KE-9: Az általános kezelési javaslatok között megadott egyes javaslatrészek (gravitációs vízpótlás lehetőségeinek vizsgálata) élőhelyfejlesztésnek minősülnek

KE-10: az idegenhonos állományrészek szerkezetátalakítása (általános javaslat) élőhelyfejlesztésnek minősül

KE-11: a kezelési egység területén élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatnak minősül az általános javaslatok között megfogalmazott „változatosabb medermorfológiai viszonyok kialakítása” bekezdés.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak. Itt egy rövid felsorolást adunk a kezelési egységek által érintett fajokról.

KE-2 - sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*);

KE-3 - sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*);

KE-4 - nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*), vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*);

KE-5 - vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*);

KE-6 - lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*);

KE-7 - vöröshasú unka (*Bombina bombina*);

KE-8 - nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vérfü-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*);

KE-9 - vágó csík (*Cobitis taenia*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vidra (*Lutra lutra*);

KE-10 - nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*).

KE-11 - vágócsík (*Cobitis taenia*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), leánykoncér (*Rutilus pigus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szívárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), vidra (*Lutra lutra*).

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2016-ban készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2016-os felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon

követése.

A jelölő élőhelyek monitorozására javasolható 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*), 91G0* – Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulusszal*, 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 6510 – Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 6440 – *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű erdőkre és gyepekre vonatkozó módszertan.

A jelölő vízi makroszkópikus gerinctelen-fajok (erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), lápi szitakötő (*Leucorrhinia pectoralis*)) monitorozására 10 évente van szükség, előbbi NBmR protokoll szerint végezhető, utóbbi az „Átmeneti támogatás projekt” során kidolgozott protokoll szerint.

A jelölő lepkefajok (díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)) monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 10 évente.

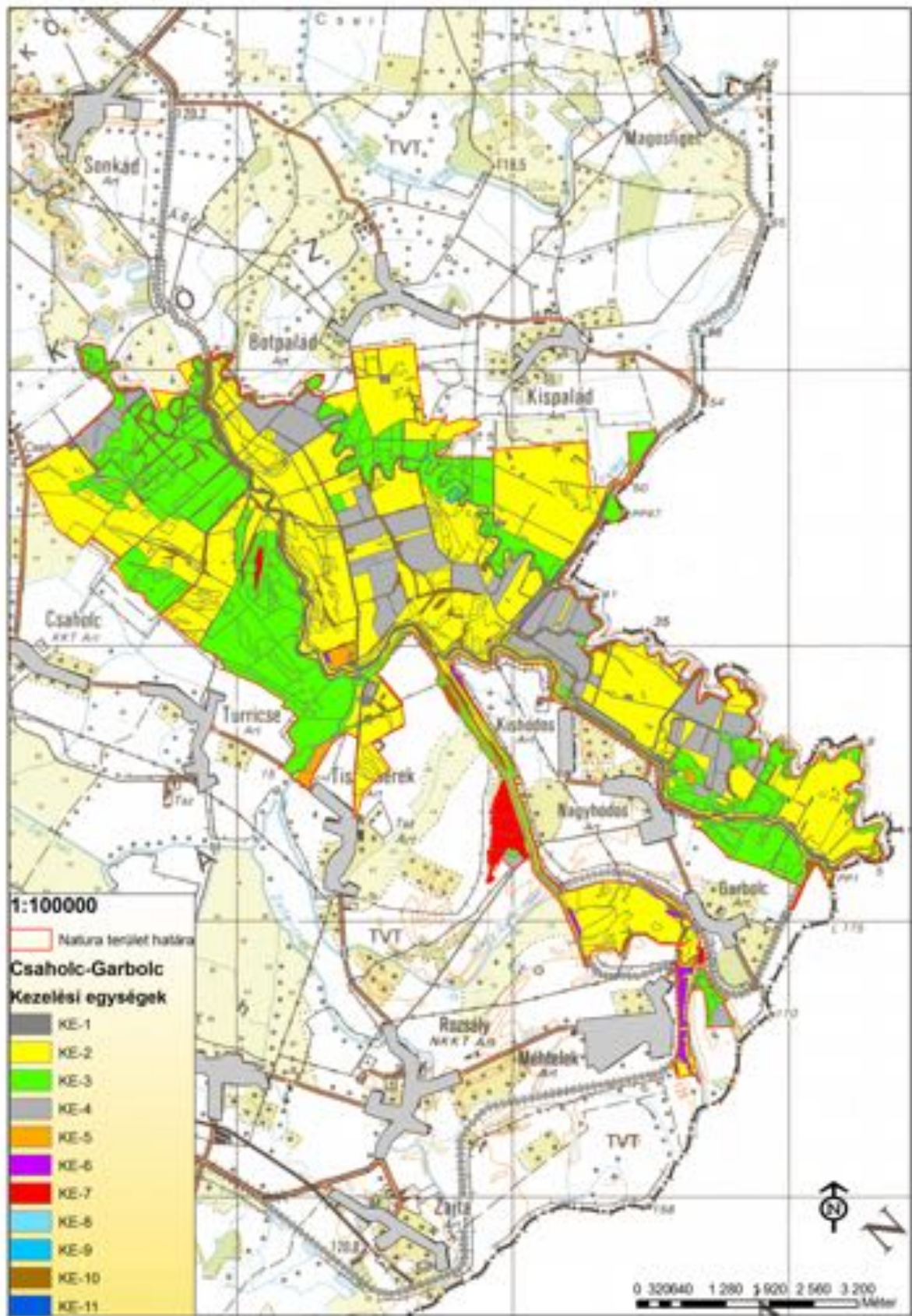
A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 10 évente.

Ugyancsak NBmR protokoll szerint végezhető a jelölő halfajok (halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), leánykancér (*Rutilus pigus*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), vágó csík (*Cobitis taenia*)) monitorozása, 10 évente.

A jelölő vidra (*Lutra lutra*) monitorozása életnyomok keresésével végezhető, 10 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

A tervezési terület kezelési egységei. 2017.02.21.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Csaholc-Garbolc (HUHN20054) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, továbbá a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület (HUHN10001) része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 3378,15 ha-on átfed az országos jelentőségű Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzettel; a vonatkozó jogszabály a 142/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és puffertérület övezetének is része (ld. 1.6. fejezet)

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Csaholc - Garbolc kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Botpalád, Csaholc, Garbolc, Kishódos, Kispalád, Méhtelek, Nagyhódos, Sonkád, Tisztaberek és Túrricse közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. Az érintett fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 61,06 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

MEPAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
T4QPJ-2-11	7,48	0,00	KAT19
TCRWF-F-11	103,24	3,08	-
TPN9J-5-11	19,13	0,00	KAT19
T04PM-D-11	20,67	0,00	0
T0CWJ-Q-11*	3,78	0,00	0
T0U3J-D-11	13,80	7,99	0
T1U3J-E-11	9,56	8,89	0
T5V9J-T-11	24,32	0,00	0
TDWHJ-9-11	11,45	2,40	0
T073J-R-11*	4,15	0,00	0
T8N9J-P-11	7,74	0,00	0
TPQPJ-M-11	17,46	2,62	KAT19
T1PHJ-P-11	6,15	0,00	0
T029M-W-11	144,91	119,62	0
T03HM-5-11	10,68	5,15	0
T05WJ-J-11	30,80	0,00	0
T089J-1-11	90,25	88,81	KAT19
T09HM-C-11	10,39	9,23	0
T0APM-L-11	1,10	1,10	0
T0CWM-U-11	0,31	0,31	0
T0E3J-Y-11	28,27	22,62	0
T0E3M-3-11	1,35	0,84	0
T0F9J-7-11	35,02	29,98	0
T0M3L-8-11*	0,55	0,00	0
T0PHJ-N-11	1,15	0,00	0
T0QPJ-W-11	83,25	80,32	0
T0QPL-Y-11*	19,69	12,05	0
T0RWL-7-11*	36,79	35,08	0
T0V9J-M-11	8,51	0,00	0

T113J-L-11	4,16	4,16	0
T13HJ-3-11	9,70	0,00	0
T15WJ-K-11	18,02	0,96	0
T173J-T-11	15,98	15,58	0
T189J-2-11	66,67	0,00	0
T189L-4-11*	28,91	27,98	0
T19HJ-9-11	16,36	0,00	0
T1CWJ-R-11	28,36	26,31	0
T1E3J-1-11	20,60	19,73	0
T1HHJ-H-11	26,14	0,00	-
T1KWJ-Y-11	12,27	0,00	0
T1N9J-F-11	31,02	27,92	0
T1QPJ-X-11	17,31	7,51	0
T1RWJ-6-11	12,87	0,00	0
T1U3L-H-11	14,75	12,83	0
T1V9J-N-11	12,72	0,00	0
T1XPJ-5-11	25,12	24,36	0
T1YWJ-D-11	16,43	3,86	0
T213J-M-11	12,64	0,00	0
T229J-V-11	6,64	0,00	0
T23HJ-4-11	46,36	44,75	KAT20
T24PJ-C-11	23,03	0,00	0
T25WJ-L-11	71,38	0,00	0
T289J-3-11	34,42	33,49	0
T29HJ-A-11	30,82	30,82	0
T2APJ-K-11	23,37	0,00	0
T2CWJ-T-11	44,46	40,43	KAT19
T2E3J-2-11	12,08	1,13	0
T2F9J-9-11	85,27	59,06	KAT19
T2HHJ-J-11	49,86	0,00	0
T2N9J-H-11	24,99	0,00	0
T2PHJ-Q-11	16,95	0,00	KAT20
T2U3J-F-11	54,46	53,76	KAT20
T2V9J-P-11	51,67	48,56	KAT20
T2WHJ-X-11	19,19	13,08	-
T2XPJ-6-11	15,80	12,16	0
T2XPL-8-11	53,70	40,26	0
T2YWJ-E-11	7,64	0,00	0
T313L-Q-11	27,01	20,04	0
T33HJ-5-11	5,29	0,00	0
T35WJ-M-11	35,15	34,93	0
T373J-V-11	65,86	60,94	0
T389J-4-11	7,13	3,61	0
T39HJ-C-11	23,77	23,32	0
T3CWJ-U-11	34,82	0,00	0
T3HHJ-K-11	31,60	29,84	0
T3JPJ-T-11	93,97	0,00	0
T3KWJ-2-11	1,87	0,00	0
T3QPJ-1-11	42,02	0,00	0
T3RWJ-8-11	51,29	50,56	0
T3U3J-H-11	15,88	14,13	KAT19
T3V9J-Q-11	18,85	16,87	KAT19
T3WHJ-Y-11*	26,49	23,54	0
T3XPJ-7-11	10,84	1,82	KAT19
T413J-P-11*	52,46	49,06	0
T45WJ-N-11	41,17	39,71	0
T489J-5-11	7,93	0,00	KAT19
T49HJ-D-11	76,59	0,00	0
T4E3J-4-11	50,47	46,11	0
T4F9J-C-11	86,96	79,42	KAT19
T4V9J-R-11	34,46	26,96	KAT19
T4WHJ-1-11	47,69	0,00	0
T529J-Y-11	72,52	67,22	KAT19
T5KWJ-4-11	33,74	0,00	0

T5U3J-K-11*	1,32	0,00	0
T5WHJ-2-11	28,93	26,70	KAT19
T5YWJ-J-11	16,60	13,73	0
T629J-1-11*	74,88	5,08	0
T63HJ-8-11	27,87	27,58	KAT19
T65WJ-Q-11	8,79	8,06	KAT19
T6XPJ-A-11	2,74	0,00	0
T6YWJ-K-11*	78,25	66,91	0
T74PJ-J-11*	50,52	45,39	0
T79HJ-H-11	16,01	13,22	KAT19
T7V9J-V-11	12,47	11,46	0
T7XPJ-C-11	11,78	0,00	0
T813J-U-11	16,47	0,00	0
T84PJ-K-11	48,49	0,00	0
T873J-2-11	10,35	10,28	KAT19
T889J-9-11*	22,06	21,17	0
T89HJ-J-11	7,90	7,90	KAT19
T8WHJ-5-11	42,03	12,74	0
TAAPJ-U-11	56,76	0,00	0
TAM3J-J-11	0,56	0,00	0
TC13J-X-11	9,03	7,23	KAT19
TCJPJ-3-11*	145,86	119,80	0
TD13L-2-11*	14,95	0,00	0
TD29L-9-11	19,01	7,50	0
TD5WL-1-11	3,33	0,74	0
TD73J-6-11	22,48	14,52	0
TD89J-E-11	7,20	4,32	0
TDAPL-Y-11	0,43	0,43	0
TDCWJ-5-11	30,15	23,66	KAT19
TDE3J-D-11	3,02	3,02	0
TDE3L-F-11	9,87	9,87	0
TDF9J-M-11	4,77	2,28	0
TDF9L-P-11	3,29	0,00	0
TDJPJ-4-11	3,02	0,00	0
TDKWJ-C-11*	12,66	11,34	0
TDM3J-L-11	25,73	0,00	0
TDU3J-T-11*	5,11	1,65	KAT19
TEAPJ-X-11	2,31	2,31	0
TE89J-F-11	3,72	0,00	0
TE9HJ-P-11	27,64	27,64	0
TECWJ-6-11	2,97	0,00	0
TEE3J-E-11	12,97	12,63	0
TEF9J-N-11	7,75	0,00	0
TEHHJ-W-11	31,75	31,75	0
TEJPJ-5-11	9,10	9,10	0
TEKWJ-D-11	10,23	0,94	0
TEM3J-M-11	3,00	0,00	0
TEM3L-P-11	31,17	28,50	0
TEN9J-V-11	64,00	62,85	KAT19
TEPHJ-4-11	7,54	0,00	KAT19
TEQPJ-C-11	8,32	8,32	0
TERWJ-L-11	6,34	6,34	0
TEU3J-U-11	3,95	3,95	0
TEWHJ-A-11	4,14	4,14	0
TEYWJ-T-11	53,82	51,60	0
TF3HJ-J-11	1,97	0,00	0
TF4PJ-R-11	11,15	11,15	0
TF5WF-X-11	7,88	6,88	KAT19
TF5WJ-1-11	11,50	10,78	0
TF73J-8-11	5,78	5,78	KAT19
TF9HJ-Q-11	20,57	20,57	KAT19
TFCWJ-7-11	13,58	12,52	KAT19
TFF9J-P-11	2,72	2,72	0
TFJPJ-6-11	4,71	3,91	0

TFN9J-W-11	1,37	0,68	KAT19
TFQPJ-D-11	0,91	0,91	0
TFRWJ-M-11	5,90	5,12	KAT19
TFU3J-V-11	10,36	10,36	KAT19
TFV9J-4-11	4,36	4,36	KAT19
TH9HJ-R-11	1,76	1,76	KAT19
TFWHJ-C-11	1,52	0,00	KAT19
TFYWJ-U-11	7,53	0,00	KAT19
TH13J-3-11	2,08	0,66	KAT19
TH29J-A-11	4,72	3,98	KAT19
TH4PJ-T-11	9,04	8,83	KAT19
TH73J-9-11	2,65	2,61	KAT19
THYWJ-V-11	0,72	0,72	KAT19
TH89J-J-11	41,92	4,61	KAT19
THCWJ-8-11	0,46	0,46	0
THF9J-Q-11	1,81	1,81	KAT19
THKWJ-F-11	5,58	3,99	KAT19
THM3J-P-11	2,49	1,49	0
THN9J-X-11	1,40	1,08	0
THPHJ-6-11	3,96	2,97	0
THQPJ-E-11	2,21	1,67	0
THRWJ-N-11	6,52	6,52	0
THU3J-W-11	2,63	0,00	0
THXPJ-M-11	47,31	43,80	KAT19
TJ3HJ-L-11	1,77	0,92	0
TJAPJ-2-11	7,97	2,97	KAT19
TJCWJ-9-11	1,42	1,42	KAT19
TJE3J-J-11	5,25	5,25	KAT19
TJF9J-R-11	7,08	3,01	KAT19
TJJPJ-8-11	4,63	4,04	KAT19
TJM3J-Q-11	1,16	0,00	0
TJPHJ-7-11	10,16	10,16	KAT19
TJRWJ-P-11	9,14	9,14	KAT19
TJU3J-X-11	1,81	1,81	0
TJV9J-6-11	7,59	7,23	KAT19
TJXPJ-N-11	16,72	16,65	KAT19
TJYWJ-W-11	0,49	0,00	0
TKAPJ-3-11	11,83	3,41	KAT19
TKCWJ-A-11	3,83	2,85	0
TKE3J-K-11	1,45	1,08	KAT19
TKF9J-T-11	2,24	2,24	0
TKQPJ-H-11	3,31	2,54	KAT19
TKRWJ-Q-11	1,41	1,34	KAT19
TKU3J-Y-11*	7,46	3,81	0
TKYWJ-X-11	9,52	1,48	KAT19
TL3HJ-N-11	0,90	0,51	KAT19
TL4PJ-W-11	0,72	0,35	KAT19
TL5WJ-5-11	0,84	0,84	KAT19
TLJPJ-A-11	2,92	2,59	0
TLKWJ-K-11	0,36	0,36	0
TLM3J-T-11	1,36	0,79	KAT19
TLN9J-2-11	2,94	1,83	0
TLPHJ-9-11	2,79	1,44	KAT19
TLXPJ-Q-11*	6,06	6,06	0
TM4PJ-X-11	22,51	18,16	0
TMM3J-U-11	3,01	0,71	0
TP13L-C-11	16,86	0,54	0
TP4PJ-1-11	9,20	0,26	KAT19
TP5WJ-8-11	12,23	10,97	0
TP73J-H-11	4,63	3,72	0
TP89J-Q-11	139,34	138,84	0
TP9HJ-Y-11	2,13	2,00	0
TPAPJ-7-11	14,42	11,62	KAT19
TPHHJ-6-11	17,00	13,36	KAT19

TPJPJ-E-11	50,22	42,49	KAT19
TPKWJ-N-11	7,83	0,31	0
TPM3J-W-11	8,14	0,33	0
TPPHJ-D-11	4,06	3,28	0
TPRWJ-V-11	2,66	2,21	KAT19
TPU3J-4-11*	1,42	1,42	KAT19
TQYWF-2-11	5,46	4,51	KAT19
T03HJ-2-11	15,91	0,00	0
TDXPJ-J-11	17,70	3,24	0
TDYWJ-R-11	26,59	19,80	0

* Az adott MEPAR-blokknak nem a teljes területe fed át a Natura 2000 terület területével.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG):

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészt területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet alapján az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet. A Natura 2000 rendelet (275/2004. (X.8.)) értelmében a támogatás igénybevételére minden olyan magánerdő gazdálkodó jogosult, aki rendelkezik az adott erdőrésztre vonatkozó jóváhagyott erdőtervvel (benyújtott erdőterv kérelemmel), gazdasága teljes területén betartja a kölcsönös megfeleltetés előírásait, és megadott időn belül egy alkalommal részt vesz a Natura-2000 erdőterületen gazdálkodók részére szervezett képzések valamelyikén.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők

igénybe. Erről a 124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről jogszabály rendelkezik.

Az erdőterületekre vonatkozóan igényelhető az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatás is, aminek a jogszabályi alapját a 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló jogszabály teremti meg.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása:

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján. A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gye- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepök természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további jelentős korrekcióra szoruló hiányossága, hogy nem ösztönzi a természetvédelmi szempontból fontos gazdálkodói beavatkozásokat a nem hasznosított mezőgazdasági területeken. Egyúttal nem is teszi érdekeltté a gazdálkodót abban, hogy azok a nem hasznosított mezőgazdasági területek, amelyek éppen a hasznosítás hiánya miatt őriznek értékes közösségi jelentőségű élőhelytípusokat, fajokat - megfelelő (vagy jobb illetve nagyobb) állapotban és kiterjedésben fennmaradjanak.

A CsaHolc - Garbolc fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe

léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Csaholc-Garbolc Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési- élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Csaholc-Garbolc Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

○

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem jellemzően azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

- egyeztető fórum megszervezése és lebonyolítása
- önkormányzati közzététel
- a fenntartási terv internetes felületen való megjelenítése
- érintettek levélben vagy e-mailben való megkeresése

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

- Natura 2000 területtel érintett gazdálkodók
- Natura 2000 területtel érintett földhasználók, hasznosítók és kezelők
- érintett földrészek tulajdonosai
- földbérlők
- területi államigazgatási szervek
- települési önkormányzatok
- társadalmi szervezetek
- helyi lakosság

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása:

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.03.10-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.03.07-én 8:30 órai kezdéssel, Tisztaberek község Polgármesteri Hivatalának Házasságkötő termében (4969 Tisztaberek, Fő u. 6/A.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A fenntartási tervre vonatkozó véleményeket 2017.03.10-ig várjuk az emisszion2@gmail.com email címre, vagy postai úton a következő címre: E-misszió Egyesület, 4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 6. A fenntartási terv egyeztető fóruma 2017.03.07-én 8:30 órai kezdéssel, Tisztaberek község Polgármesteri Hivatalának Házasságkötő termében (4969 Tisztaberek, Fő u. 6/A.) kerül megtartásra. A fenntartási terv jelen tervezete honlapunkról letölthető: <http://www.e-misszio.hu/n2>